

> Retouradres Postbus 40225 8004 DE ZWOLLE

Gemeente Groesbeek
p/a mevrouw Tilleman
Postbus 55
6500 AB NIJMEGEN

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**
Team Handhaving Dier, Natuur
en Handhavingsregie

Postbus 40225
8004 DE ZWOLLE
mijn.rvo.nl

Contactpersoon
J. J. J. Jansen MSc

T 070-3786683
F 070-3786139
bhh@rvo.nl

Datum 15 mei 2014
Betreft Fietspad in Spookkuil te Groesbeek

Onze referentie
F2014001887

Uw referentie
5035299

Geachte mevrouw Tilleman,

Op 27 februari 2014 heeft de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) een verzoek tot handhaving van de Flora- en faunawet (hierna: FFwet) ontvangen. Dit verzoek ziet op het aanleggen van een fietspad langs een spoortracé in de gemeente Groesbeek, waardoor het leefgebied van beschermde diersoorten, met name de gladde slang, zou kunnen worden aangetast. Bij deze meld ik u dat ik nog altijd voornemens ben om handhavend op te treden.

Verzoek tot handhaving

Stichting RAVON is van mening dat de plannen voor het aanleggen en het gebruiken van een verhard fietspad in de spookkuil te Groesbeek een bedreiging vormen voor het leefgebied van reptielen als de zandhagedis, de hazelworm en met name de gladde slang. De stichting stelt dat de mitigerende maatregelen die worden voorgesteld onvoldoende zijn om de negatieve effecten van de voorgenomen aanleg op de reptielenpopulaties te compenseren. Daarnaast zouden de voorgestelde mitigerende maatregelen onvoldoende garantie bieden voor een duurzame staat van instandhouding van de populatie gladde slangen door gebruik van het fietspad. Er zouden alternatieve tracés mogelijk zijn die het leefgebied van reptielen niet doorkruisen. De verzoeker meldt als laatste dat onterecht wordt geconcludeerd dat op grond van het uitgevoerde ecologisch onderzoek een ontheffing van de FFwet niet nodig is.

Stand van zaken

Naar aanleiding van het verzoek tot handhaving hebben wij contact met elkaar gehad. In een eerste reactie geeft u aan dat door bureau Waardenburg onderzoek naar de effecten van de aanleg en het gebruik van het fietspad is gedaan. Hiervoor heeft bureau Waardenburg op 21 november 2013 een oriënterend veldbezoek gedaan en is literatuur geraadpleegd. Dit onderzoek is door mij beoordeeld. Uit deze beoordeling is gebleken dat op basis van de aangeleverde stukken onvoldoende kan worden uitgesloten dat met de aanleg en het gebruik van het fietspad de FFwet overtreden zal worden. Op grond daarvan heb ik u per brief van 3 april 2014 geïnformeerd over mijn voornemen om tot handhaving over te gaan.

In uw brief van 24 april 2014 geeft u aan niet van mening te zijn dat u artikelen 2, 9, 10 en 11 FFwet zult overtreden. Ten aanzien van de in artikel 2 omschreven zorgplicht geeft u aan dat de gemeente voldoende zorg in acht heeft genomen, omdat een ecologisch adviesbureau opdracht is gegeven om onderzoek te verrichten. Ook zal de gemeente, volgens u, diverse maatregelen nemen ten aanzien van het verhard en het in gebruik nemen van het fietspad.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**
Team Handhaving Dier, Natuur
en Handhavingsregie

Datum
15 mei 2014

Onze referentie
F2014001887

Daarnaast geeft u ten aanzien van artikel 9 FFwet aan dat de gemeente alle toepasselijke maatregelen neemt om tijdens de aanleg en het gebruik het doden en verwonden van beschermde dieren te voorkomen. Het zou in uw ogen dan ook alleen gaan om incidentele slachtoffers, waar dit artikel in uw ogen niet op ziet. Over de eventuele overtreding van artikel 10 FFwet geeft u aan dat een eventuele verontrusting niet opzettelijk is, omdat noch de aanleg noch het gebruik van het fietspad tot doel hebben de dieren te verontrusten.

Als laatste geeft u, met het oog op artikel 11 FFwet, aan dat uit het rapport van bureau Waardenburg blijkt dat in het plangebied geen vaste rust-, voorplantings- of verblijfplaatsen zijn aangetroffen. Ook zou dit plangebied geen deel uitmaken van essentieel leefgebied van de zandhagedis, de gladde slang of de hazelworm. Deze beschermde plaatsen komen volgens het rapport alleen op de zuidelijk georiënteerde helling voor, die op enkele meters afstand ligt van het plangebied. Aangezien volgens u de functionaliteit van het gebied voor de genoemde dieren behouden blijft, wordt artikel 11 FFwet in uw ogen niet overtreden.

Beoordeling

Naar aanleiding van uw zienswijze heb ik deze zaak nogmaals beoordeeld. Zoals ik u reeds in mijn brief van 3 april 2014 heb laten weten, was ik van mening dat onvoldoende is uitgesloten dat de werkzaamheden overtreding van de FFwet tot gevolg zullen hebben. Er zijn door bureau Waardenburg immers geen recente verspreidingsgegevens gebruikt om deze conclusie te trekken. Er is alleen gekeken naar (verouderde) literatuur en in een veldbezoek naar het aanwezige biotoop. Op basis hiervan wordt de aanname gedaan dat de dieren alleen op de noordelijke helling aanwezig zijn. Uw zienswijze geeft daarom geen reden om mijn conclusie te herzien.

Uit mijn beoordeling blijkt bovendien dat het onvoldoende duidelijk is waar zich zonplekken bevinden, en waar het zomerhabitat en het voortplantingsgebied van met name de gladde slang zich bevinden. Hierdoor is niet duidelijk of er in het plangebied essentiële functies aanwezig zijn, die de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats beïnvloeden. Ik acht het zuidelijk gelegen talud ook geschikt, evenals de spoorbaan. Uitsluitend het onverharde fietspad zelf is minder geschikt, maar zal ook worden gebruikt als plek om te zonnen. Op dit moment is niet aannemelijk gemaakt dat het verbreden van het fietspad geen effect zal hebben op de aanwezige vaste rust- en verblijfplaatsen van de gladde slang, hazelworm en zandhagedis. Hierdoor is onvoldoende uitgesloten dat met het verhard en verbreden van het fietspad artikel 11 van de Flora- en faunawet overtreden zal worden.

Om dit wel uit te kunnen sluiten is het van belang om meer duidelijkheid te krijgen over de verspreiding van met name gladdé slang en hazelworm, én over de populatiegrootte van gladde slang. Hierbij kunt u denken aan een onderzoek in de zomerperiode (juli – september) tijdens goede weersomstandigheden, door minimaal zeven keer het traject stapvoets af te lopen en het terrein af te speuren naar de aanwezigheid van de gladde slang, hazelworm en zandhagedis. Hierbij zou de gehele spoorkuil meegenomen moeten worden, inclusief de hellingen (taluds). Aanvullend dienen kunstmatige schuilplaatsen – er zijn goede ervaringen met tapijttegels - te worden uitgelegd die tijdens elk bezoek worden omgedraaid en gecontroleerd op schuilende of indirect zonnende dieren. Pas wanneer duidelijk welke functies het plangebied voor de genoemde dieren vervult, kunnen adequate maatregelen genomen worden, die op de situatie ter plekke zijn afgestemd. Door dit onderzoek uit te voeren, geeft u invulling aan de in artikel 2 FFwet genoemde zorgplicht.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**
Team Handhaving Dier, Natuur
en Handhavingsregie

Datum
15 mei 2014

Onze referentie
F2014001887

Ten aanzien van het gebruik van het fietspad, geeft u in uw zienswijze aan dat het hierbij gaat om incidentele slachtoffers, waar in uw ogen artikel 9 van de Flora- en faunawet, het verbod op het doden en verwonden van dieren, niet op ziet. Ik ben echter van mening dat het hier gaat om slachtoffers die op structurele basis zullen vallen. Het ligt in de lijn der verwachting dat door het fietspad te verbeteren, meer mensen gebruik zullen maken van het fietspad. Door te kiezen voor een betonnen verharding, dat stiller is dan het huidige onverharde fietspad, zullen eventueel zonnende dieren minder snel gewaarschuwd worden. De kans op een toename van het aantal verkeersslachtoffers is gezien het bovenstaande groot, waardoor overtreding van artikel 9 FFwet aannemelijk is.

Aangezien het gaat om structurele slachtoffers, dient u alle mogelijke maatregelen te nemen om slachtoffers te voorkomen. Pas als bekend is op welke wijze de dieren het gebied gebruiken, kan ook beoordeeld worden welke maatregelen getroffen dienen te worden om overtredingen van artikel 9 FFwet bij het gebruik van het fietspad te voorkomen. Aangezien niet bekend is of, en zo ja hoe, de dieren het gebied gebruiken, kan niet getoetst worden of de voorgestelde maatregelen voldoende zullen zijn om aanrijdingen te voorkomen.

Conclusie

Ik ben dan ook van mening dat nader onderzoek noodzakelijk is om uit te kunnen sluiten dat de aanleg en het gebruik van het fietspad geen overtreding zullen betekenen FFwet. Hiertoe zal in ieder geval de verspreiding van de aanwezige reptielen goed in kaart gebracht moeten worden. Hiervoor is ook een grotere onderzoeksinspanning noodzakelijk dan één veldbezoek in november.

Op basis van de bovenstaande informatie concludeer ik dat het aannemelijk is dat u, met de aanleg en openstelling van het fietspad, de artikelen 9 en 11 FFwet zal overtreden. Daarnaast concludeer ik dat u, als u op basis van deze gegevens, besluit de aanleg toch voort te zetten, u onvoldoende gehoor geeft aan de in artikel 2 FFwet omschreven zorgplicht.

Ik verzoek u dan ook dit nader onderzoek uit te voeren en aan mij ter beoordeling voor te leggen voor u start met de werkzaamheden. Mocht u, op basis van de huidige gegevens, toch willen starten met de werkzaamheden, dan overweeg ik tot handhaving over te gaan.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**
Team Handhaving Dier, Natuur
en Handhavingsregie

Zienswijze sturen

Wilt u reageren op deze vooraankondiging? Dan kunt u schriftelijk uw 'zienswijze' sturen. Ik neem uw zienswijze mee bij mijn beslissing. Stuur uw brief naar:

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
t.a.v. Jorden Jansen
Postbus 40225
8004 DE ZWOLLE.

Datum

15 mei 2014

Onze referentie

F2014001887

Doe dit binnen veertien dagen na de datum die bovenaan deze brief staat.

Tot slot

Ik ga ervan uit dat ik u hiermee voldoende heb geïnformeerd. Heeft u nog vragen, dan kunt u telefonisch contact opnemen met de heer Jorden Jansen van Team Handhaving Dier, Natuur en Handhavingsregie, bereikbaar via telefoonnummer 070 - 378 66 83.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

mr. G. A. Gankema
Teammanager Handhaving Dier, Natuur en Handhavingsregie

Een afschrift van deze brief is verzonden aan:

- Stichting RAVON,

Bijlage:

- Advies van Dienst Landelijk Gebied d.d. 7 mei 2014 in deze handhavingszaak

Dienst Landelijk Gebied
Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 1283 5004 BG Tilburg

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
t.a.v. G. Gankema
Postbus 40225
8004 DE Zwolle

Productgroep Subsidies en
Advisering Natuurwetgeving
Flora- en Faunawet

Prof. Cobbenhagenlaan 125
5037 DB Tilburg
Postbus 1283
5004 BG Tilburg
www.dienstlandelijkgebied.nl

Datum : 07 MEI 2014
Betreft Ecologisch advies

Onze referentie
HH/2014/001887a

Bijlagen

Geachte mevrouw Gankema,

Bij deze ontvangt u naar aanleiding van de zienswijze van de gemeente Groesbeek op het voornemen tot handhaven door RVO het tweede advies over de naleving van de Flora- en faunawet binnen het project 'Aanleg fietspad in gemeente Groesbeek' in de gemeente Groesbeek. Het handhavingsverzoek is geregistreerd onder nummer 2014/001887a.

1. Het verzoek

Samenvatting van de zaak

De melder in deze zaak is : Stichting RAVON
De initiatiefnemer in deze zaak is : Gemeente Groesbeek

Aanleiding

Gemeente Groesbeek is voornemens om in de spoorkuil aan de noordkant van het oude spoortracé Nijmegen – Groesbeek een bestaand halfverhard fietspad om te vormen naar een betonnen fietspad. Het fietspad vormt vanuit de kern Groesbeek de meest comfortabele fietsroute in westelijke richting die aansluit op het verharde fietspad bij de Blesseltsebaan en de op korte termijn te realiseren snelfietsverbinding Cuijk – Nijmegen. Het oude ballastbed van het voormalige tweede spoor dat nu in gebruik is als schouwpad, wordt in de huidige situatie reeds gebruikt door fietsers en wandelaars. De gemeente is voornemens om op deze locatie een betonnen fietspad aan te leggen met een maximale breedte van 2 meter. Het fietspad mag uitsluitend door fietsers en mogelijk elektrische scooters worden gebruikt. Er worden geen voorzieningen geplaatst in de vorm van verlichting en meubilair.

Op 27 februari 2014 heeft de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) een verzoek tot handhaving van de Flora- en faunawet ontvangen van RAVON. DLG heeft hierover op 26 maart 2014 geadviseerd dat nader onderzoek

noodzakelijk zou zijn om uit te kunnen sluiten dat verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden zouden worden. RVO heeft een voornemen tot bestuursrechtelijk handhaven aan de gemeente Groesbeek gestuurd. Hierop heeft de gemeente Groesbeek gereageerd, middels een zienswijze door advocaat/gemachtigde mr. Tilleman, dat zij meent dat de artikelen 2, 9, 10 en 11 niet worden overtreden.

Productgroep Subsidies en
Advisering Natuurwetgeving
Flora- en Faunawet

Datum

Onze referentie
HH/2014/001887a

Adviesverzoek RVO

Naar aanleiding van de zienswijze door mr. Tilleman, advocaat-gemachtigde van de gemeente Groesbeek, op de vooraankondiging van RVO heeft RVO een tweede adviesverzoek gestuurd, waarin DLG wordt gevraagd toelichting te geven op de volgende verzoeken:

- Ik verzoek u te beoordelen of met de nieuwe argumenten van gemeente Groesbeek voldoende heeft aangetoond de Flora- en faunawet niet te zullen overtreden en of daarmee uw advies van 26 maart 2014 wijzigt.
- Mocht dit niet zo zijn, verzoek ik u duidelijk aan te geven aan welke onderzoeksinspanningen noodzakelijk zijn om de effecten van de herinrichting van het fietspad voldoende in kaart te kunnen brengen.

Gebruikte bronnen:

- Dirkzwager advocaten & notarissen. Brief 24 april 2014 aan Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Zienswijze op vooraankondiging. Dossier 5035299.
- Gemeente Groesbeek. Brief 14 maart 2014 aan Stichting RAVON. Verharden fietspad door spoorkuil Groesbeek. Kenmerk UIT-14-15016
- Gemeente Groesbeek. Brief 15 maart 2014 aan Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Reactie op handavingsverzoek Stichting RAVON. Kenmerk UIT-14-15112
- Hoefsloot, G., 2013. Effecten op beschermde soorten fietspad langs spoortracé gemeente Groesbeek. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Brief 3 april 2014 aan gemeente Groesbeek. Fietspad in Spoorkuil te Groesbeek. Kenmerk F2014001887.
- Stichting RAVON. Brief 21 februari 2014 aan gemeente Groesbeek. Bezwaarschrift tegen aanleg fietspad spoorkuil.

2. Afweging melder: Stichting RAVON

De afweging van de melder is ongewijzigd en er is geen aanvullende informatie binnengekomen van de melder.

3. Afweging initiatiefnemer: advocaat-gemachtigde mr. Tilleman namens gemeente Groesbeek

De initiatiefnemer heeft een zienswijze gestuurd waarin wordt aangegeven dat de gemeente Groesbeek van mening is dat er geen sprake is van overtreding van artikel 2, 9, 10 en 11 van de Flora- en faunawet. De initiatiefnemer stelt dat de situatie nauwelijks zal wijzigen ten opzichte van de huidige situatie, omdat het niet om de aanleg van een nieuw fietspad gaat, maar om het verharderen van een bestaand fietspad.

4. Overweging DLG naar aanleiding van de zienswijze en aan de hand van de specifieke vragen van RVO

Productgroep Subsidies en
Advisering Natuurwetgeving
Flora- en Faunawet

Datum

Onze referentie
HH/2014/001887a

DLG blijft bij haar advies van 26 maart 2014 en is van mening dat het onderzoek onvoldoende is. Het plangebied maakt onderdeel uit van het leefgebied van de gladde slang, zandhagedis en hazelworm. Op basis van de quick scan is een inschatting gemaakt van de habitatgeschiktheid voor deze soorten. Bureau Waardenburg stelt in de quick scan: *"Langs het fietsspoor in de korte vegetatie of op kale bodem of grind kunnen dieren zich opwarmen en dieren kunnen het fietsspoor [lees: onverharde fietspad] kruisen. Omdat er regelmatig fietsers rijden op het spoor [lees: onverharde fietspad] zijn zonbeschenen locaties op enkele meters afstand van het spoor geschikter als leefgebied. Aangenomen wordt dat het noordelijke talud [lees: zuidelijk georiënteerd] langs het plangebied een belangrijke rol vervult als zomerhabitat en voortplantingsgebied."* Uit deze passage blijkt dat de quick scan gebaseerd is op aannames. Het is onvoldoende duidelijk waar zonplekken zich bevinden en waar het zomerhabitat en voortplantingsgebied van met name gladde slang zich bevindt. DLG acht het zuidelijk gelegen talud ook geschikt, evenals de spoorbaan. Enkel en alleen het onverharde fietspad zelf is minder geschikt, maar zal ook worden gebruikt als plek om te zonnen.

Om een goede afweging te kunnen maken, is het uitvoeren van nader onderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek moet meer duidelijkheid scheppen over de grootte van de populatie van met name gladde slang en meer duidelijkheid scheppen over de verspreiding en het belang van het plangebied en de directe omgeving. Op basis van de voorliggende gegevens blijft het onduidelijk welke onderdelen van het leefgebied van reptielen verloren gaat, wat de effecten van de aanleg van het fietspad zijn op de functionaliteit van het leefgebied en op de gunstige staat van instandhouding van met name gladde slang.

Daarnaast is er een reële verhoogde kans op verkeersslachtoffers. De initiatiefnemer stelt in de zienswijze: *"Vooropgesteld moet worden dat de situatie nauwelijks zal wijzigen ten opzichte van de huidige situatie. Het gaat namelijk niet om de aanleg van een nieuw fietspad, maar om het verharderen van een bestaand fietspad."* DLG is het hier niet mee eens. De situatie zal wel degelijk aanzienlijk wijzigen ten opzichte van de huidige situatie. Immers, het 50-75 cm brede oncomfortabele en gevaarlijke fietsspoortje van gravel wordt verbreedt naar een 2 meter betonnen fietspad met aan weerszijden een 1 meter brede strook kort gemaakte vegetatie. Er is geen onderzoek uitgevoerd naar de toename van het aantal fietsbewegingen, maar het is reëel om te verwachten dat het aantal fietsers met de aanleg van een betonnen en comfortabel fietspad van maximaal 2 meter breed aanzienlijk zal toenemen en daarmee de kans op aanrijdingen en verkeersslachtoffers van met name gladde slang en hazelworm.

Daarnaast stelt de initiatiefnemer in de zienswijze: *"Van een overtreding van artikel 9 Flora- en faunawet is pas sprake als aannemelijk is dat de gladde slang, de zandhagedis of de hazelworm wordt verwond of gedood. Het artikel ziet niet op*

incidentele slachtoffers.” Bij het dusdanig verbeteren van een bestaand fietspad en de daarmee verwachte toename van het aantal fietsers is het aannemelijk dat er grotere kans is op het doden en verwonden van met name gladde slang en hazelworm en dus een overtreding van artikel 9. Dit is in lijn met een recente uitspraak van de Raad van State met betrekking tot artikel 9 en windmolens. De redenering van de RvS: op het moment dat er ook maar één slachtoffer valt, is er sprake van een overtreding van artikel 9 (en mag in beginsel handhaving worden aangevraagd). Daarom dient er op het moment dat slachtoffers voorzienbaar zijn, ook al zijn het er nog zo weinig, ontheffing te worden aangevraagd. Bij voorzienbare slachtoffers is er dan ook geen sprake meer van incidentele slachtoffers.

Productgroep Subsidies en
Advisering Natuurwetgeving
Flora- en Faunawet

Datum

Onze referentie
HH/2014/001887a

5. Overweging DLG naar aanleiding van beide afwegingen en aan de hand van de specifieke vragen van RVO

- a. *Ik verzoek u te beoordelen of met de nieuwe argumenten van gemeente Groesbeek voldoende heeft aangetoond de Flora- en faunawet niet te zullen overtreden en of daarmee uw advies van 26 maart 2014 wijzigt.*

De gemeente Groesbeek heeft naar het oordeel van DLG onvoldoende aangetoond dat de aanleg van het fietspad geen negatieve gevolgen zal hebben op de aanwezige natuurwaarden en daarmee is onvoldoende aangetoond dat de Flora- en faunawet niet wordt overtreden. DLG blijft dan ook bij het advies van 26 maart 2014.

- b. *Mocht dit niet zo zijn, verzoek ik u duidelijk aan te geven aan welke onderzoeksinspanningen noodzakelijk zijn om de effecten van de herinrichting van het fietspad voldoende in kaart te kunnen brengen.*

Het is van belang om meer duidelijkheid te krijgen over de verspreiding van met name gladde slang en hazelworm, én over de populatiegrootte van gladde slang. Als onderzoeksinspanning stelt DLG voor om in de zomerperiode (juli – september) tijdens goede weersomstandigheden minimaal zeven keer het traject stapvoets af te lopen en het terrein af te speuren naar de aanwezigheid van gladde slang, hazelworm en zandhagedis. Hierbij dient de hele spoorkuil meegenomen te worden, inclusief de hellingen (taluds). Aanvullend dienen kunstmatige schuilplaatsen, waarbij goede ervaringen zijn met tapijttegels, te worden uitgelegd die tijdens elk bezoek worden omgedraaid en gecontroleerd op schuilende of indirect zonnende dieren. Pas wanneer duidelijk is hoe en in welke mate de dieren door het plangebied voorkomen kunnen adequate maatregelen genomen worden en hierop worden afgestemd.

5. Conclusie

DLG blijft bij het advies van 26 maart 2014. DLG is van mening dat de aanleg van het fietspad mogelijk leidt tot aantasting van vaste rust- en/of verblijfplaatsen van de hazelworm, zandhagedis en gladde slang. Daarnaast leidt

het gebruik van het fietspad tot een verhoogde kans op aanrijdingen en verkeersslachtoffers en wordt de gunstige staat van Instandhouding van met name gladde slang mogelijk niet gewaarborgd.

DIENT LANDELIJK GEBIED

mevr. ir. C. van den Hoek
Hoofd Productgroep Subsidies en Advisering Natuurwetgeving,

Productgroep Subsidies en
Advisering Natuurwetgeving
Flora- en Faunawet

Datum

Onze referentie
HH/2014/001887a

